

Tiškevičių dvaras nusimetė svetimkūnį

Denisas NIKITENKA

2015-08-20 06:00

Griuvus priestatui, atsiskleidė visa dvaro rūmų didybė. *Deniso Nikitenkos (LŽ) nuotraukos*

Kretingiškieji bei miesto svečiai, pastaruoju metu užsukę į grafų Tiškevičių dvarą, aikščioja iš nuostabos: nuo žemės paviršiaus jau nušluotas sovietmečiu iškilęs rūmus užgožiantis nemenkas prielipas.

Nuardžius triaukštį silikatinių plytų priestatą atsivėrė seniai neregėtos erdvės, tad net patys muziejininkai teigia, kad prie neatpažįstamai pasikeitusio vaizdo dar reikia priprasti.

Po ilgų derybų ir teismų karuselės demontavus priestatą ketinama eiti toliau: bus iš naujo nutiesti senieji parterio takai, įrengta pavėsinė, atvertas vaizdas į tvenkinį, atkurti fontanai bei kadaise dvaro lankytojus džiuginęs grotos krioklys prie tvenkinio.

Istorinis teisingumas

Dvaro piktžaide vadintas buvusios sovietmečio profesinės mokyklos pastatas statybine technika buvo ardomas nuo vasaros pradžios. Vietos žmonės vienas po kito ėjo žiūrėti istorinio įvykio, mat prie rytinio rūmų sparno primūrytas trijų aukštų pastats akis badė nuo praėjusio amžiaus aštuntojo dešimtmečio.

„Neįsivaizduoju, kokiems kvailiams galėjo šauti į galvą mintis prie XIX a. dvaro prilipdyti plytinę „dėžę“. Matyt, sovietmečiu sąmoningai buvo stengiamasi užgožti, sudarkyti mūsų dvarų paveldą perlą“, – LŽ sakė po dvaro parką vaikštinėjantis senas kretingiškis Juozas.

Šiuo metu pilkojo priestato nebelikę nė ženklo: darbininkai išvežė visas statybines atliekas, sulygino žemę. Pergale prieš sovietmetį ypač džiaugiasi Kretingos muziejaus vadovai ir darbuotojai, nes tai pasiekta didelėmis jų pastangomis. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę buvęs Žemės ūkio technikumui mokomasis korpusas perėjo tuometei Klaipėdos verslo ir technologijų kolegijai. Muziejininkų planai nugriauti silikatinį monstrą vis strigdavo dėl priestate vykdomos veiklos, bet prieš keletą metų kolegija ėmė nebenaudoti pastato. 2011-aisiais be muziejininkų ir Kretingos rajono politikų žinios dalis patalpų buvo išnuomota UAB „Ažuolų sodas“.

Dar šį pavasarį Tiškevičių rūmus dusino sovietmečiu pastatytas prielipas.

Po ilgų debatų ir ginčų 2013 metais priestato šeimininke tapus Kretingos rajono savivaldybei sutartis su verslininkais buvo nutraukta vienašališkai. UAB „Ažuolų sodas“ vadovai ėmė skųstis teismams ir reikalauti atlyginti patirtus nuostolius. Tik neseniai Aukščiausiasis Teismas galutine ir neskundžiama nutartimi atmetė verslininkų pretenzijas ir taip atrišo rankas Kretingos muziejui bei rajono merijai griauti rūmus dalkantį nemenką pastatą.

Priestato demontavimo darbai Kretingos rajono savivaldybei kainuos apie 80 tūkst. eurų.

Atkurs ir krioklį

Kretingos muziejaus direktorė Vida Kanapkienė LŽ sakė, kad dabartinis tikslas – sutvarkyti visą dvaro parko kompleksą. Norint įgyvendinti maksimalius planus, iš įvairių šaltinių siekiama gauti per 3 mln. eurų. „Toje vietoje, kurioje buvo priestatas, ketinama nutiesti buvusius parterio takus. Priešais dvaro fasadą bus atkurtas visas žiedinis takas, o prie rytinio, dabar atlaisvinto dvaro korpuso norime atstatyti grafų laikų verandą. Į rytus nuo dvaro, parke buvo ir altana – medinė apžvalgos pavėsinė, ją irgi norime atkurti“, – pasakojo muziejaus vadovė.

Atsivėrusios naujos erdvės į rytus nuo dvaro pareikalaus ir papildomų parko tvarkybos darbų. „Dabar medžiai užstoja panoramą į dvaro tvenkinį, tad menkaverčius iškirsime. Dar viena ambicija: atkurti buvusį krioklį“, – pasakojo V.Kanapkienė.

Kretingos muziejaus istorikas Julius Kanarskas LŽ teigė, kad krioklys krito panašiai, kaip ir pačiame žiemos sode: iš grotos viršaus į vandens telkinį, todėl dvaro tvenkinio vandens lygis Tiškevičių laikais buvęs keliais metrais aukštesnis. „Laukia daug subtilių parko atkūrimo darbų. Nemažai medžiagos yra išlikę senosiose nuotraukose, tačiau kai kada jų nepakanka. Pavyzdžiui, svarstome, ar buvo vienas fontanas su nykštuku ar visi keturi turėjo po nykštuko skulptūrą? Galėjo būti keturi fontanai su skirtingomis nykštukų skulptūromis“, – svarstė istorikas.

Autentiška bronzinio nykštuko, skeliančio akmenį, skulptūra dar tarpukariu buvo išvežta į Kauną, Vytauto Didžiojo karo muziejų, kur stovi iki šiol. Kaip jau rašė LŽ, kretingiškiams siūloma pasigaminti skulptūros kopiją, nes originalą laikinajai sostinei dovanojo pats grafas Aleksandras Tiškevičius.

Kretingiškieji planuoja atkurti bent tris iš buvusių penkių dvaro parko fontanų. Vienas iš jų, tik be mergaitės su skėčiu skulptūros, trykšta priešais rūmus, o kiti yra sunaikinti.